

Krzysztof Kluczyński

**PRZEWODNIK
PO PRZEPISACH PRAWNYCH W SPRAWACH NIELETNICH
ZAGROŻONYCH DEMORALIZACJĄ I PRZESTĘPCZOŚCIĄ**

Opracowano do wykorzystania przez nauczycieli i pedagogów szkolnych w ramach
Wielkopolskiego Programu Prewencyjnego
"Bezpieczna szkoła"

Wydział Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu
www.wielkopolska.policja.gov.

Krzysztof Kluczyński

**PRZEWODNIK
PO PRZEPISACH PRAWNYCH W SPRAWACH NIELETNICH
ZAGROŻONYCH DEMORALIZACJĄ I PRZESTĘPCZOŚCIĄ**

Poznań 2003

Materiały zawarte w niniejszym opracowaniu przeznaczone są do wykorzystania przez dyrektorów i pedagogów szkolnych w pracy zawodowej.

Redakcja: Krzysztof Kluczyński

Recenzenci: dr Piotr Górecki Sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu

Projekt okładki: Marek Szewczak
Sławomir Nowak

Konsultacja: mgr Beata Rynkowska Sędzia Sądu Rejonowego Wydział IX
Rodzinny i Nieletnich w Poznaniu
mł.insp. Wiesław Dachowski
nadkom. Andrzej Grubba
Wydział Ruchu Drogowego KWP w Poznaniu

Wydano dzięki wsparciu: FUNDACJI DLA DZIECI POKRZYWDZONYCH LOSOWO
FILIA NR 2 W POZNANIU
KURATORIUM OŚWIATY W POZNANIU
ZARZĄDU WOJEWÓDZKIEGO NIEZALEŻNEGO
SAMORZĄDNEGO ZWIĄZKU ZAWODOWEGO
POLICJANTÓW WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Egzemplarz bezpłatny

Wydanie I

Poznań 2003 r

Druk i opracowanie Zakład Poligraficzny KONTRA, tel. (061) 814 24 55

Spis treści

Wstęp	str. 5
Od autora	str. 8
I. Wybrane akty prawne stosowane w procedurach dotyczących postępowania wobec małoletnich i nieletnich.	str. 12
II. Objasnienie wyrazów ustawowych	str. 14
2.1 Przestępstwo	
2.2 Czyn karalny	
2.3 Wykroczenie	
2.4 Demoralizacja	
2.5 Nieletni	
2.6 Małoletni	
2.7 Pokrzywdzony	
2.8 Świadek małoletni	
2.9 Pojęcie "dobro nieletniego"	
III. Udział Policji w postępowaniu w sprawach nieletnich	str. 20
3.1 Zakres uprawnień Policji	
3.2 Jak i kiedy kontaktować się z Policją	
3.3 Czynności wstępne Policji	
3.4 Przesłuchanie nieletniego przez Policję	
3.5 Zatrzymanie nieletniego	
3.6 Zatrzymanie na terenie szkoły	
IV. Postępowanie dyrekcji szkoły w przypadku ujawnienia ucznia zagrożonego demoralizacją i przestępczością	str. 34
4.1. Algorytm postępowania w przypadku ujawnienia demoralizacji	
4.2. Algorytm postępowania w przypadku przestępstwa ściganego z urzędu	
4.3. Algorytm postępowania w przypadku przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego	
4.4. Algorytm postępowania w przypadku przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego	
V. Dodatek - przepisy dotyczące uzyskania karty rowerowej i motorowerowej w szkole	str. 48
Literatura	str. 50
Wykaz Komend i Komisariatów Policji na terenie woj. wielkopolskiego	str. 51

WSTĘP

Rola i zadania szkoły na tle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W dniu 26 października 1982 r. - po ponad 30 latach przygotowań - doszło do uchwalenia Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (dalej: u.p.n.), która weszła w życie z dniem 13 maja 1983 r. Ustawa z 1982 r. oparta jest przede wszystkim na dwóch naczelnych zasadach, a mianowicie zasadzie kierowania się dobrem dziecka oraz zasadzie indywidualizacji

Jednakże nawet najlepsze rozwiązania ustawodawcze nie będą skutecznym środkiem w walce z przestępczością i demoralizacją nieletnich o ile całe społeczeństwo a szczególnie rodzina nieletniego i szkoła nie wskażą mu odpowiednich zasad moralnych. Zdecydowana większość nieletnich trafiających do sądziego rodzinnego pochodzi z rodzin niepełnych lub niewłaściwie funkcjonujących. Z rodzin, które nie dały dziecku odpowiedniego wychowania. To z kolei nader często leży u podstaw przestępczości nieletnich. W zakresie oddziaływania wychowawczego dużą rolę ma do odegrania szkoła. Zasadnicze znaczenie ma tutaj art. 4 u.p.n., który stanowi:

§ 1. Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego. Policji lub innego właściwego organu.

§ 2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

§ 3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.

Art. 4 § 1 u.p.n. nakłada więc na każdego, kto stwierdził istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego społeczny obowiązek zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego albo właściwe organy (instytucje). Każdy, kto dowiedział się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego ma też społeczny obowiązek zawiadomić

o tym sąd rodzinny lub Policję a więc organy upoważnione do podjęcia określonych czynności przewidzianych ustawą. Przepis ten zawęża więc zakres obowiązku społecznego do sytuacji, w której dana osoba dowiedziała się o czynie karalnym osoby nieletniej, a z drugiej strony do powiadomienia tylko jednego z dwóch organów - sądu rodzinnego lub Policji. Z treści art. 4 § 3 u.p.n. wynika, że instytucje państwowe i organizacje społeczne mają nie tylko obowiązek zawiadomić o popełnionym przez nieletniego czynie karalnym ściganym z urzędu, ale mają też obowiązek przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa czynu, który popełnił nieletni. Czynnościami tymi będzie więc zabezpieczenie miejsca popełnienia czynu, niedopuszczenie w to miejsce osób postronnych i ewentualnie ustalenie świadków zdarzenia. Obowiązek niezwłocznego zawiadomienia sądu rodzinnego lub Policji spoczywa na kierownictwie danej instytucji państwowej czy organizacji. W przypadku szkoły będzie to przede wszystkim jej dyrektor.

Praktyka sądowa wskazuje, że szkoły sporadycznie tylko zawiadamiają sądy rodzinne o trudnościach wychowawczych ze swoimi uczniami. Zwrócić trzeba przy tym uwagę i na to, że informacje uzyskiwane od dyrektorów szkół, wychowawców czy pedagogów szkolnych są niekiedy jedynym źródłem informacji pozwalającym na wszczęcie postępowania wyjaśniającego. W toku dalszego postępowania przeprowadza się szereg czynności dowodowych pozwalających w rezultacie na podjęcie decyzji co do potrzeby zastosowania określonego środka wychowawczego lub środka poprawczego. Jednakże bez stosownej informacji ze szkoły, niemożliwym byłoby prowadzenie jakiegokolwiek postępowania.

Na ogół popełnianie przez nieletnich czynów karalnych poprzedzone jest określonymi trudnościami wychowawczymi, a nawet przejawami demoralizacji. Najczęściej chodzi o wagary, brak postępów w nauce prowadzące często do powtarzania klasy, palenie papierosów, picie napojów alkoholowych, arogancki sposób bycia itd. Niekiedy towarzyszy temu brak kontaktu rodziców ze szkołą. Już tylko te okoliczności powinny stanowić dostateczną przesłankę do zawiadomienia najbliższego sądu rodzinnego i nieletnich. Zawiadomienie takie może zostać dokonane w dowolnej formie, a więc na przykład pisemnie, ustnie czy telefonicznie. Wczesne zawiadomienie sądu rodzinnego może przyczynić się do podjęcia skutecznych oddziaływań wychowawczych. Warto wspomnieć, że już sam kontakt dziecka (i jego rodziców) z sądem jest w wielu przypadkach dostateczną dla niego przestrogą na przyszłość. W wielu sytuacjach informacja szkoły może stanowić też podstawę do wszczęcia postępowania opiekuńczego w kierunku ograniczenia bądź pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej.

Niepowiadanie z kolei sądów przez szkoły o pojawiających się trudnościach wychowawczych z uczniem, prowadzi często do jego dalszej demoralizacji - nawet do popełniania przez niego czynów karalnych. Niemniej jednak sam fakt popełnienia czynu karalnego - o czym warto wspomnieć - nie stanowi podstawy do zastosowania środków wychowawczych czy poprawczych, jeżeli nie wynika z demoralizacji nieletniego. Nie można więc na gruncie u.p.n. mówić o ponoszeniu przez nieletniego odpowiedzialności za czyn. Lektura wielu akt spraw dotyczących nieletnich popełniających poważne czyny karalne pozwala stwierdzić, że często już od dłuższego czasu pojawiały się z danym nieletnim znaczące problemy wychowawcze, o których szkoła wiedziała, lecz z niewiadomych przyczyn nie informowała o tym sądu rodzinnego czy Policji.

Zwrócić nadto trzeba uwagę, że sąd rodzinny może w każdej sprawie toczącej się w myśl ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich wezwać na rozprawę lub posiedzenie „przedstawiciela szkoły” (art. 30 § 5 u.p.n.). Stosownie do potrzeb sąd rodzinny może wysłuchać takiego przedstawiciela (np. nauczyciela) celem uzyskania określonych informacji niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy,

Przedstawione w niniejszym opracowaniu wybrane tylko problemy związane z rolą i zadaniami szkoły na tle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich mogą stanowić walor informacyjny. Walka z przestępczością nieletnich polegać bowiem musi na rozumnej polityce społecznej, ekonomicznej i edukacyjnej, nastawionej na eliminację przyczyn przestępczości. Nie ulega też wątpliwości, że szkoła stanowi ważne ogniwo w przeciwdziałaniu demoralizacji i przestępczości nieletnich.

dr Piotr Górecki

Adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego
Wydziału Prawa UAM w Poznaniu

Od autora.

Publikacja ta przeznaczona jest dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, rodziców, oraz wszystkich osób, które zainteresowane są problematyką bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

W opracowaniu przedstawiłem wybrane zagadnienia prawne z zakresu ujawniania i zapobiegania przestępczości i demoralizacji nieletnich, procedur postępowania, uprawnień i obowiązków Policji w sprawach dzieci i ich rodzin.

Przewodnik jest publikacją, która została opracowana w ramach **Wielkopolskiego Programu Prewencyjnego "Bezpieczna Szkoła"**.

W trakcie licznych spotkań z dyrektorami szkół podstawowych i gimnazjalnych stwierdziłem, że istnieje potrzeba opracowania zbioru przepisów prawnych dot. problematyki nieletnich, które pozwolą, przede wszystkim nauczycielom i rodzicom, na właściwe postępowanie względem dzieci i młodzieży przejawiających symptomy niedostosowania społecznego.

Podejmowanie właściwych decyzji zgodnych z obowiązującymi procedurami prawnymi w sprawach dzieci i ich rodzin przyczyni się do wypracowania jednolitych standardów w zakresie współpracy szkoły z Policją. Takie działania powinny skutecznie wpłynąć na jakość i efektywność realizowanych przedsięwzięć w zakresie problematyki nieletnich.

Policja w ramach swoich ustawowych uprawnień dokonuje rozpoznania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń, w tym popełnionych z udziałem osób nieletnich, wykonuje czynności: operacyjno - rozpoznawcze, dochodzeniowo - śledcze i administracyjno - porządkowe.

Szczególną rolę w zapobieganiu demoralizacji i przestępczości nieletnich spełnia policjant na stanowisku specjalisty ds. nieletnich umiejscowionym w komendach miejskich, powiatowych oraz większych komisariatach Policji na terenie województwa wielkopolskiego. Do jego zadań należy koordynowanie działań wszystkich służb policyjnych w zakresie problematyki nieletnich w jednostce, jak również wypracowanie form współpracy ze szkołami i innymi instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Tylko poprzez wspólne działanie Policji i szkoły możliwe jest wypracowanie jednolitych standardów postępowania – informowania o uczniach i ich rodzinach

zagrożonych demoralizacją i patologiami. Poprzez takie postępowanie możemy wpłynąć na efektywniejsze rozpoznanie i zapobieganie tym zjawiskom, a tym samym przyczynić się do ograniczenia przestępczości nieletnich.

W rozdziałach I i II przewodnika przedstawiłem podstawowe akty prawne i objaśnienia wyrażeń ustawowych dotyczących problematyki nieletnich. Pozwoli to Państwu na poszerzenie wiedzy w tym zakresie i pomoże w pracy przy podejmowaniu decyzji w sprawach, które wymagają użycia odpowiednich sformułowań i zastosowania właściwych podstaw prawnych.

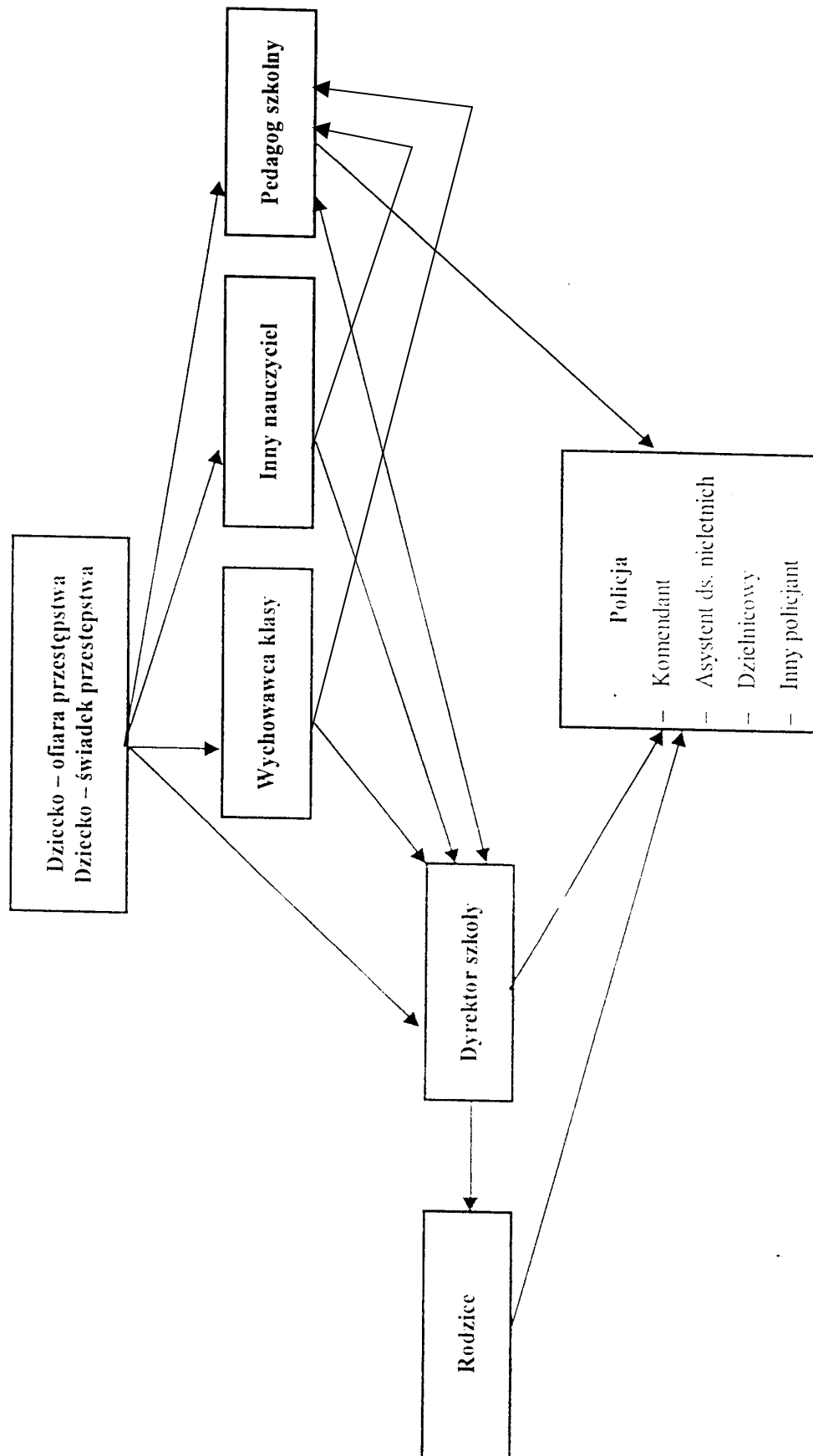
Rozdziały III i IV zawierają informacje o uprawnieniach Policji w zakresie postępowania z nieletnimi. Ponadto opisałem w nim procedury postępowania Dyrektora szkoły w przypadku ujawnienia ucznia zagrożonego demoralizacją i przestępczością.

Mam nadzieję, że treści zawarte w tym przewodniku będą przydatne Państwu w codziennej pracy z dziećmi, młodzieżą oraz w kontaktach z rodzicami i Policją.

asp. Krzysztof Kluczyński

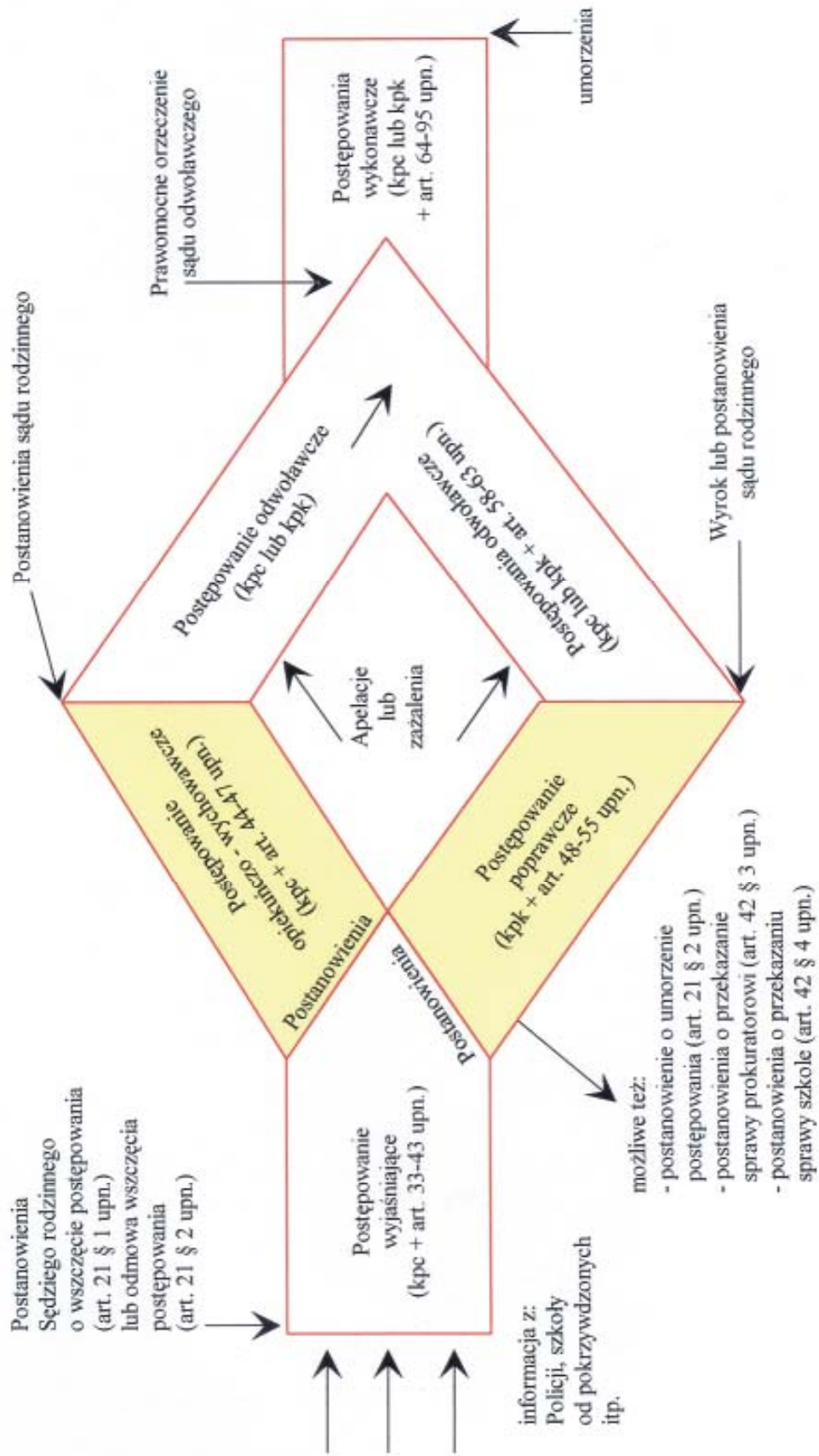
specjalista ds. nieletnich

Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu

Propozycja sposobów powiadamiania o zaistniałym przestępstwie wobec ucznia na terenie szkoły.

Schemat postępowania w sprawach nieletnich

I. WYBRANE AKTY PRAWNE STOSOWANE W PROCEDURACH DOTYCZĄCYCH POSTĘPOWANIA WOBEC MAŁOLETNIICH I NIELETNICH.

1.1. Podstawowym aktem prawnym w sprawach nieletnich jest **Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich** z dnia 26 października 1982 r. Oparta jest ona na elementach wychowawczych, których podstawową zasadą postępowania jest dobro dziecka, (art. 3 u.p.n.).

Preambuła do ustawy zawiera następującą treść:

„W dążeniu do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzania warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego oraz w dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo - wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązkach członków społeczeństwa stanowi się, co następuje...”

Tak skonstruowana treść preambuły określa przed wszystkim dwa podstawowe cele do osiągnięcia, a mianowicie:

- a) przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich i stworzenie warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź zasadami współżycia,
- b) umacnianie funkcji opiekuńczo - wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązkach członków społeczeństwa.

Preambuła kierowana jest do wszystkich podmiotów stosujących przepisy ustawy, a w szczególności do sędziów sądów rodzinnych, kuratorów sądowych, prokuratury, policji, szkół, poradni, ośrodków szkolno - wychowawczych, placówek opiekuńczo - wychowawczych, zakładów dla nieletnich i ośrodków diagnostyczno - konsultacyjnych.

Sprawy dotyczące nieletnich rozpoznają sądy rodzinne, a inne organy tylko wówczas, gdy "przepis szczególny stanowi inaczej". Do kompetencji sądów rodzinnych należą również sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, postępowania wobec osób uzależnionych od alkoholu, a także chorych psychicznie.

W postępowaniu w sprawach nieletnich stosuje się procedurę mieszaną oparta na przepisach :

- **Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,**
- **Kodeksu postępowania cywilnego,**
- **Kodeksu postępowania karnego.**

W art. 20 u.p.n wprowadzono zasadę, że w sprawach nieletnich stosowane są odpowiednio przepisy k.p.c. w trybie nieprocesowym, w postępowaniach wyjaśniających oraz w postępowaniach opiekuńczo - wychowawczych, a także w sprawach stosowania środków leczniczo - wychowawczych przez sąd rodzinny.

Przepisy procedury karnej mają zastosowanie w postępowaniu w sprawach nieletnich jedynie w zakresie:

- a) zbierania, utrwalania, przeprowadzania dowodów przez Policję,
- b) powoływania i działania obrońcy,
- c) postępowania poprawczego,
- d) stosunku do pokrzywdzonego.

W sprawach nieletnich, którzy dopuścili się czynu karalnego, sąd rodzinny stosuje odpowiednio przepisy części ogólnej kodeksu karnego, kodeksu karnego skarbowego lub kodeksu wykroczeń, jeżeli nie są sprzeczne z Ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich.

- 1.2. Kodeks Karny (k.k.),
- 1.3. Kodeks Postępowania Karnego (k.p.k.),
- 1.4. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (k.r.o.),
- 1.5. Kodeks Postępowania Cywilnego (k.p.c.),
- 1.6. Kodeks Wykroczeń (k.w.).

II. OBJAŚNIENIE WYRAŻEŃ USTAWOWYCH ZAWARTYCH W AKTACH PRAWNYCH.

2.1. Przestępstwo - jest to czyn człowieka, bezprawny, karalny i zawiniony.

W Kodeksie karnym określono istotę przestępstwa w art.1 § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełniania.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

Stopień społecznej szkodliwości - to ocena czynu poprzez ustalenie rodzaju i charakteru naruszonego dobra przez sprawcę, rozmiar wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, motywacji sprawcy, waga naruszonych przez sprawcę obowiązków, nieumyślność zachowania sprawcy i jego zamiary wyrażające się działaniem z premedytacją lub w afekcie.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Wina - to ujemna ocena popełnionego czynu i jego sprawcy, który nie zachował się w sposób wymagany przez prawo, gdy był poczytalny i dojrzały.

Przestępstwo jest **zbrodnią** albo **występkiem**.

Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą (25 lat pozbawienia wolności, kara dożywotniego pozbawienia wolności).

Występkiem jest czyn zagrożony grzywną (powyżej 30 stawek dziennych), ograniczeniem wolności (od 1 do 12 miesięcy) albo karą przekraczającą miesiąc pozbawienia wolności.

2.2. Czyn karalny - w myśl przepisów (art.1 § 2 pkt. 2 u.p.n) jest to czyn zabroniony przez Ustawę jako przestępstwo (art.1 k. k.) , a więc zbrodnia lub występki (art. 7 § 2 i 3 k.k), przestępstwo skarbowe (art. 53 § 2 k.k.s.) oraz wykroczenie określone w następujących przepisach Kodeksu wykroczeń:

- art.51 (zakłócanie porządku publicznego),
- art.62 (znęcanie się nad zwierzętami),
- art.69 (niszczenie i uszkodzanie znaków umieszczonych przez organ państwowy),
- art.74 (uszkodzanie znaków lub urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu),
- art.76 (rzucanie kamieniami w pojazd będący w ruchu),
- art. 85 (samowolna zmiana znaków lub sygnałów drogowych),
- art. 87 (prowadzenie pojazdów przez osobę będącą po użyciu alkoholu),
- art.119 (kradzież lub przywłaszczenie mienia o wartości - obecnie do 250 zł),
- art.122 (paserstwo mienia o wartości - obecnie do 250 zł),
- art.124 (niszczenie lub uszkodzanie mienia, jeśli szkoda nie przekracza – obecnie 250 zł),
- art.133 (spekulacja biletami wstępu),
- art.143 (utrudnianie korzystania z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego).

Popelnienie przez nieletniego innego wykroczenia niż wyżej wymienione należy określić, jako zachowanie świadczące o jego demoralizacji, co uzasadnia wszczęcie i prowadzenie postępowania w trybie opiekuńczo - wychowawczym (art. 44 - 46 u.p.n.).

Czyn karalny obejmuje wszystkie przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, na wniosek oraz oskarżenia prywatnego, jak również wszystkie jego formy stadialne, takie jak dokonanie, usiłowanie, przygotowanie, a także formy zjawiskowe przestępstwa, takie jak: sprawstwo, podżeganie i pomocnictwo.

2.3. Wykroczenie - czyn człowieka społecznie szkodliwy, zabroniony przez Ustawę obowiązującą w czasie jego popelnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5.000 złotych lub nagany.

Wykroczenia różnią się od przestępstw głównie mniejszym ładunkiem swej typowej ujemnej treści społecznej, a mówiąc prościej mniejszym stopniem swej ciężkości. W przepisach tych określone są lżejsze czyny i lżejsze kary. **Wykroczenia nie są przestępstwami, choć są także czynami zabronionymi pod groźbą kary.**

Zapisane są w ustawie zwanej **Kodeksem wykroczeń** i należą do nich np. niszczenie zieleni, ławek w parku, zakłócanie ciszy nocnej, niszczenie sprzętów, rysowanie po ścianach i murach.

Nieletni sprawca w wieku od **13** do **17** roku życia odpowiada tylko za te wykroczenia będącymi czynami karalnymi, które zostały wymienione w art.1 § 1 pkt.2 b u.p.n. (patrz. pkt. 2.3. Przewodnika). Inne wykroczenia, które nie zawierają się w czynie karalnym traktowane są jako przejaw **demoralizacji nieletniego** (patrz 2.4).

2.4. Demoralizacja - wg Słownika języka polskiego to rozprężenie, zwłaszcza moralne, zepsucie, rozluźnienie dyscypliny, karności, a w świetle przepisów u.p.n. oznacza szczególnie intensywną i względnie trwałą postać nieprzystosowania społecznego.

To pewien proces odchodzenia od obowiązujących w społeczeństwie wartości moralnych, a przejawiających się poprzez popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwa, udział w grupach przestępczych.

2.5. Nieletni - jest podstawowym pojęciem dla całej u.p.n. i zostało zróżnicowane w odniesieniu do trzech grup osób objętych wspólną nazwą "nieletni" w zależności od rodzaju prowadzonego postępowania, wieku osób oraz stosowanego środka wychowawczego lub poprawczego:

- a) w zakresie postępowania dotyczącego zapobiegania i zwalczania **demoralizacji** – nieletnim jest to osoba, która nie ukończyła **18 roku życia** (art.1§ 1 pkt. 1);
- b) w zakresie postępowania o **czyny karalne** jest to osoba, która dopuściła się takiego czynu po ukończeniu **13 roku życia**, a przed ukończeniem **17 lat** (art.1 § 1 pkt. 2);
- c) trzecie znaczenie nieletności przewidziane w u.p.n. związane jest wyłącznie z postępowaniem wykonawczym, w zakresie wykonywania **środków wychowawczych lub poprawczych**. W tym przypadku za nieletniego uważana jest

osoba, względem której środki takie zostały orzeczone, choćby ukończył **18 lat**, nie dłużej jednak niż do ukończenia **lat 21** (art. 1§ 1 pkt. 3).

Czwarty próg wiekowy - jest nim nieukończone 18 lat w momencie wszczęcia postępowania wobec nieletniego, do którego mają zastosowanie przepisy art.10 § 2 Kodeksu Karnego i dot. **nieletniego, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w niżej wymienionych artykułach Kodeksu karnego:**

art. 134 - "Kto dopuszcza się zamachu na życie Prezydenta RP"

art. 148 § 1,2 lub 3 - "Kto zabija człowieka"

art. 156 § 1 lub 3 - "Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu"

art. 163 § 1 lub 3 - "Kto sprowadza zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach"

art. 166 - "Kto stosuje podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmuje kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym"

art. 173 § 1 lub 3 - "Kto sprowadza katastrofę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym"

art. 197 § 3 - "Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia określonego w § 1 lub 2 działając ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z inną osobą"

art. 252 § 1 lub 2 - "Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika"

art. 280 - " Kto kradnie, używając przemocy wobec osób lub grożąc natychmiastowym jej użyciem"

W tych przypadkach osoba nieletnia, która popełniła czyn po ukończeniu 15 roku życia może odpowiadać jak dorosły, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne (art. 10 § 2 k.k.).

Za obniżeniem wieku odpowiedzialności karnej do 15 lat przemawia fakt narastającego zagrożenia społeczeństwa ze strony zdemoralizowanych, często bardzo brutalnych sprawców oraz okoliczności dotyczące czynów popełnionych przez nieletnich, a także stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste.

2.6. **Małoletni** - to osoba, która nie ukończyła lat 18. Pełnoletność uzyskuje się z chwilą ukończenia lat 18 lub też **zawarcia małżeństwa przed ukończeniem tego wieku**.

2.7. **Pokrzywdzony** - zgodnie z art. 49 Kodeksu postępowania karnego jest nim osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. Pokrzywdzonym może być także instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej. Za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni lub ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stałą pieczęcią pokrzywdzony pozostaje.

Pomimo tego, że dziecko samo nie może się reprezentować, może wystąpić w procesie w charakterze świadka oraz być poddane oględzinom i badaniom. Zgodnie z art. 192 § 1 kodeksu postępowania karnego, jeżeli karalność czynu uzależniona jest od stanu zdrowia pokrzywdzonego, nie może on się sprzeciwiać oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym.

W Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich pokrzywdzony nie ma prawa strony w postępowaniu, a jedynie prawo do wnoszenia zażalenia na niektóre postanowienia sędziego rodzinnego i sądu rodzinnego. Interesy pokrzywdzonego w postępowaniu w sprawach nieletnich reprezentuje pośrednio prokurator jako rzecznik interesu społecznego.

Znowelizowana u.p.n. rozszerzyła uprawnienia pokrzywdzonego o:

- a) prawo do informacji o wszczęciu postępowania oraz treści orzeczenia kończącego postępowanie (art.31 § 3 u.p.n.),
- b) prawo do przeglądania akt i robienia z nich odpisów "z wyłączeniem wywiadów środowiskowych i opinii o nieletnim " (art. 36§ 2 u.p.n.),
- c) prawo do obecności na rozprawie (art. 30 § 6 u.p.n.),
- d) prawo do składania wniosków dowodowych (art.35 § 3 u.p.n.).

2.8. Dziecko jako świadek w postępowaniu karnym.

Słownik języka polskiego podaje kilka definicji świadka. Między innymi dwie niżej wymienione, które mają istotne znaczenie dla poruszanej problematyki nieletnich.

I tak świadkiem jest:

- osoba powołana przez sąd w celu złożenia zeznań dotyczących okoliczności rozpatrywanej przez sąd,
- osoba obecna przy czymś, mogąca stwierdzić to, co widziała, świadczyć o tym, przy czym była.

Kodeks postępowania karnego w art.177 § 1 podaje, że każda osoba wezwana w charakterze świadka, ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania. W omawiany przepisie, ani w żadnych innych, nie podaje się granicy wieku, od której osoba może być przesłuchana w charakterze świadka.

Od dziecka - świadka, które nie ukończyło 17 lat nie odbiera się przyrzeczenia (art.189 pkt.1 k.p.k. i art. 267 k.p.c.)

Najważniejsze uprawnienia świadka to:

- a) prawo do odmowy zeznań (art. 182 k.p.k),
- b) prawo uchylania się od odpowiedzi (art.183 k.p.k),
- c) możliwość zwolnienia od zeznania (art.185 k.p.k).

Osoba trzecia przy przesłuchaniu świadka niepełnoletniego.

Kodeks postępowania karnego nie normuje kwestii udziału w przesłuchaniu świadka niepełnoletniego osób trzecich. Mając to na względzie należy w tej sytuacji skorzystać z regulacji zawartej w art.95 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego – (k.r.o.), który stanowi, że dziecko pozostaje pod pieczę rodziców. Oznacza to, że wzywając dziecko, należy wezwać również tego z rodziców lub opiekunów, pod których pieczę dziecko pozostaje. W przypadku braku możliwości przesłuchania w obecności przedstawicieli ustawowych można przesłuchać małoletniego w obecności pedagoga szkolnego lub nauczyciela.

Żaden przepis nie nakazuje przesłuchania niepełnoletniego świadka w obecności osoby trzeciej. Kodeks postępowania karnego w art. 171 § 1 stanowi, że osobie przesłuchiwanej należy umożliwić swobodne wypowiedzenie się w granicach danej czynności. Przytoczona norma nakłada wręcz na organ procesowy obowiązek zapewnienia swobody wypowiedzi świadka.

Jednakże art. 171 § 3 k.p.k. dopuszcza możliwość przesłuchania osoby która, nie ukończyła 15 lat w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie.

Jeżeli funkcjonariusz Policji przed przesłuchaniem w charakterze świadka niepełnoletniego będzie miał wątpliwości, co do zdolności postrzegania lub odtwarzania faktów, wówczas powinien zwrócić się do biegłego psychologa. Potrzeba udziału w przesłuchaniu biegłego lekarza lub psychologa może być spełniona w oparciu o zarządzenie prokuratora (art. 192 § 2 k.p.k.).

2.9. Pojęcie „dobro nieletniego”- ujęte w Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich to dążenie do osiągnięcia korzystnych zmian w jego osobowości i zachowaniu, które umożliwiają rozwój i funkcjonowanie w życiu osobistym i społecznym, zgodnie ze społecznym oczekiwaniem wobec tej kategorii wiekowej i w okresie dojrzewania.

III. UDZIAŁ POLICJI W POSTĘPOWANIU W SPRAWACH NIELETNICH

3.1. Zakres uprawnień Policji określa Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r o Policji (Dz.U. Nr 30, poz . 179).

Policja w celu rozpoznania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno - rozpoznawcze, dochodzeniowo - śledcze i administracyjno - porządkowe. Ponadto wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.

Podczas wykonywania czynności służbowych policjanci mają obowiązek poszanowania godności obywateli oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. Policjantom, wykonującym czynności służbowe, przysługują między innymi następujące uprawnienia:

Legitymowanie osób (art.15. 1 pkt. 1 Ustawy o Policji).

W celu ustalenia tożsamości policjant ma prawo zażądać od nas, np. na ulicy okazania dokumentu tożsamości (dowodu osobistego, paszportu, legitymacji) ale nie może tego zrobić bez powodu, musi podać przyczynę oraz jej podstawę prawną. **Policjant winien się przedstawić podając swój stopień, imię i nazwisko. Funkcjonariusz nie umundurowany okazuje legitymację służbową tak, byśmy mogli ją odczytać.**

Jeżeli nie posiadamy dokumentów przy sobie naszą tożsamość może potwierdzić wskazana przez nas osoba towarzysząca. Gdy ktoś odmawia wylegitymowania się, może być doprowadzony do jednostki Policji.

Legitymowanie osób przez policję ma istotne znaczenie i odgrywa ważną rolę w jej pracy. Jedną z wielu znaczących funkcji, jakie spełnia, to oddziaływanie prewencyjne, eliminowanie anonimowego działania grup lub pojedynczych osób zamierzających naruszyć prawo lub naruszających je.

Zatrzymanie (osoby dorosłej).

Policja ma prawo zatrzymać osobę (na 48 godzin) podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez nią przestępstwa, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby, albo zatarcia śladów przestępstwa, bądź też nie można ustalić jej tożsamości. Ma takie prawo również wobec człowieka stwarzającego jawne zagrożenie dla życia lub zdrowia innych ludzi, a także dla mienia.

Zatrzymany ma prawo do natychmiastowej informacji o przyczynach swego zatrzymania, o przysługujących mu prawach m.in. prawie złożenia zażalenia do sądu, czy powiadomienia najbliższych. Jeśli w ciągu 48 godzinach policja nie przedstawi zatrzymanemu konkretnych zarzutów lub postanowienia sądu o aresztowaniu - musi zwolnić zatrzymanego.

Kontrola osobista.

Jeśli istnieje uzasadniona przyczyna (np. podejrzenie o posiadanie rzeczy pochodzące z przestępstwa) Policja może zarządzić kontrolę osobistą, a także przeglądanie zawartości bagaży i sprawdzanie ładunku w portach i na dworcach oraz w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego.

Policjant ma prawo sprawdzić zawartość bagażnika samochodu, ale tylko w obecności jego kierowcy chyba, że samochód stoi pusty i ma np. wybitą szybę.

Przeszukanie.

Jest czynnością procesową, której celem jest w szczególności odnalezienie sprawcy przestępstwa, ujawnienie śladów i dowodów przestępstwa oraz odnalezienie przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub służących jego popełnieniu. Przeszukanie może być dokonane w pomieszczeniach mieszkalnych oraz innych miejscach np. w piwnicy, garażu. Można również dokonać przeszukania rzeczy, takich jak bagaże, skrzynie, kufry i inne. Przeszukaniu można poddać także osoby.

Dokumenty, uprawniające policjanta do dokonania przeszukania, to:

- a) **postanowienie** sądu lub prokuratora,
- b) **nakaz** kierownika właściwej jednostki Policji,
- d) **legitymacja** służbowa funkcjonariusza Policji - przeszukanie na legitymację służbową przeprowadza się w sytuacjach niecierpiących zwłoki.

Właściciel mieszkania musi być poinformowany o przyczynach przeszukania. Przeszukanie przeprowadza się w godzinach 6.00 - 22.00, a w porze nocnej tylko w sprawach nie cierpiących zwłoki.

Policja wykonując czynności związane z zapobieganiem i zwalczaniem demoralizacji i przestępczości nieletnich ma prawo do:

1. Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej. Wymienione instytucje, organy i jednostki zobowiązane są w zakresie swojego działania do udzielenia pomocy w zakresie obowiązujących przepisów prawa (at. 15 pkt. 6 Ustawy o Policji).
2. Zwracania się o niezbędną pomoc do innych jednostek gospodarczych i organizacji

społecznych, jak również zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy w ramach obowiązujących przepisów prawa (art.15 pkt. 7 Ustawy o Policji).

3. Dyrektor szkoły na prośbę Policji, obowiązany jest udostępnić dane osobowe ucznia zagrożonego demoralizacją lub przestępczością.

ŚRODKI PRZYMUSU BEZPOŚREDNIEGO STOSOWANE PRZEZ POLICJĘ.

W razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom organów Policji lub jej funkcjonariusza, policjanci mogą stosować następujące środki przymusu bezpośredniego:

- a) fizyczne, techniczne i chemiczne służące do obezwładnienia bądź konwojowania osób oraz zatrzymywania pojazdów,
- b) pałkę służbową,
- c) wodne środki obezwładniające,
- d) psy służbowe,
- e) pociski niepenetracyjne, miotane z broni palnej.

Jeżeli wymienione środki przymusu okazały się niewystarczające lub ich użycie ze względu na okoliczności danego zdarzenia, nie jest możliwe, policjant ma prawo użycia broni palnej.

Użycie broni przez policjanta jest dozwolone w określonych sytuacjach i zdarzeniach. Przypadki użycia broni palnej zostały określone w Ustawie o Policji z dnia 6 kwietnia 1990r w art.17 pkt 1, 2, 3, 4

Środki przymusu bezpośredniego stosowane przez Policję wobec nieletniego.

1. W stosunku do osób, których wygląd wskazuje, iż nie ukończyły 13 lat stosuje się wyłącznie **chwyty obezwładniające**. Używając siły fizycznej nie wolno zadawać uderzeń

chyba, że policjant działa w obronie koniecznej, albo w celu odparcia zamachu na życie, zdrowie ludzkie lub mienie.

2. **Kajdanki** można stosować wobec osób skazanych, tymczasowo aresztowanych lub zatrzymanych w celu udaremnienia ucieczki, albo zapobieżenia czynnej napaści lub czynnemu oporowi. Kajdanki stosuje się także na polecenie sądu lub prokuratora.

Nie stosuje się kajdanek wobec osób w wieku poniżej 17 lat z wyjątkiem nieletnich w wieku powyżej 15 lat, podejrzanych o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

3. **Prowadnice** można stosować wobec nieletnich, którzy nie ukończyli 17 lat w takich przypadkach, jak:

- zatrzymanie w celu udaremnienia ucieczki albo zapobieżenia czynnej napaści lub czynnemu oporowi,
- na polecenie sądu lub prokuratora,
- doprowadzając do zakładu poprawczego.

4. **Broni palnej** nie stosuje się wobec osób, których wygląd wskazuje, że nie mają jeszcze ukończonych 13 lat.

3.2. Jak i kiedy kontaktować się z Policją?

1. W przypadkach zaistnienia okoliczności mogących wskazywać na popełnienie przestępstwa lub wykroczenia należy skontaktować się z pogotowiem policyjnym – telefon stacjonarny **997** lub z telefonu komórkowego na numer **112** lub korzystać z bezpłatnej infolinii policyjnej nr **0800 – 130 – 334**.

Dzwoniąc pod podane numery pogotowia policyjnego możemy oczekiwać załatwienia spraw wymagających podjęcia szybkiej interwencji.

W innych przypadkach udajemy się osobiście do komendy lub komisariatu Policji i powiadamy o zaistniałym zdarzeniu.

2. **Dyrektor szkoły może skierować pisemne wystąpienie do Policji informując o okolicznościach lub problemach mających związek z przejawami demoralizacji lub przestępczości na terenie szkoły.**

3. Jeśli zaistniała sytuacja nie wymaga natychmiastowej interwencji Policji należy skontaktować się z policjantem zajmującym się problematyką nieletnich w jednostce Policji i przedstawić zaistniałą sprawę. W komendach miejskich, powiatowych oraz w dużych komisariatach miejskich Policji funkcjonują **Zespoły ds. Nieletnich i Patologii**, które zajmują się kompleksowo zagadnieniem demoralizacji i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.
4. O udzielenie pomocy można zwrócić się również do **policjanta – dzielnicowego**, który jest zobowiązany do podejmowania niezbędnych przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń w obsługiwanym rejonie służbowym.

Jeżeli okaże się, że rozwiązanie nie leży w kompetencji Policji, poinformujemy Cię, kto może lub powinien zająć się sprawą.

Skuteczność działania Policji bardzo często uzależniona jest od czasu, jaki dzieli przestępstwo od informacji, którą o nim uzyskamy.

PAMIĘTAJ !

- niezależnie od tego, czy jesteś ofiarą, czy świadkiem przestępstwa, skontaktuj się z Policją w możliwie krótkim czasie,
- wzywając policję telefonicznie, masz prawo zapytać o stopień i numer służbowy przyjmującego zgłoszenie,
- podczas osobistego kontaktu z oficerem dyżurnym w jednostce Policji zawsze mamy prawo zażądać wpisania naszego zgłoszenia do książki przebiegu służby.

3.3. Czynności Policji dokonywane w sprawach nieletnich przed przekazaniem do Sądu Rodzinnego.

Policja została uprawniona przez przepisy Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich do samodzielnego (tj. bez zlecenia sędziego rodzinnego) dokonywania niezbędnych czynności procesowych o charakterze zabezpieczającym, czynności niecierpiących zwłoki oraz czynności sprawdzających. Czynności dokonywane przez Policję przed formalnym wszczęciem postępowania przez sędziego rodzinnego zostały określone jako **dochodzenie wstępne**.

Nadzór nad Policją, w zakresie wykonywania czynności niecierpiących zwłoki, przesłuchania nieletniego i zatrzymaniem go w policyjnej izbie dziecka **sprawuje sędzia rodzinny (art.41 u.p.n.)**.

Policja jest jednym z podmiotów uprawnionym do przyjęcia zawiadomienia o istnieniu okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego.

Policja, obok sądu rodzinnego jest organem uprawnionym do przyjęcia zawiadomienia o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego.

Policja zbiera i utrwała dowody czynów karalnych w wypadku niecierpiącym zwłoki, a w razie potrzeby dokonuje ujęcia nieletniego.

3.4.Przesłuchanie nieletniego zagrożonego demoralizacją i sprawcy czynu karalnego przez Policję.

Podstawą prawną do przesłuchania nieletniego przez Policję jest **art.. 39 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich**;

„Przesłuchanie nieletniego może być dokonane przez Policję, a w wyjątkowych wypadkach, gdy jest to konieczne ze względu na dobro sprawy – przez organ wymieniony art.37 § 1 (tj. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Żandarmerię Wojskową, Straż Graniczną, PIH, Urząd Skarbowy, Państwową Inspekcję Sanitarną, Państwową Agencję Radiokomunikacji). Przesłuchanie nieletniego odbywa się w obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy, a jeżeli zapewnienie ich obecności byłoby w danym wypadku niemożliwe, należy wezwać nauczyciela, przedstawiciela powiatowego centrum pomocy

rodzinie lub przedstawiciela organizacji społecznej, do której zadań statutowych należy oddziaływanie wychowawcze na nieletnich lub wspomaganie procesu ich resocjalizacji”.

Z przepisu tego wynika, że w każdym przypadku nieletniego należy przesłuchać w obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy nieletniego. Jeżeli zapewnienie obecności tych osób przy przesłuchaniu nieletniego jest niemożliwe, należy wezwać do obecności nauczyciela lub przedstawiciela organizacji społecznej zainteresowanej sprawami wychowawczymi np. Towarzystwa Ochrony Praw Dziecka. Przesłuchanie nieletniego bez udziału którejkolwiek z tych osób wymienionych w art.39 u.p.n. stanowi istotne naruszenie procedury i uzasadnia złożenie zażalenia.

Przez „niemożliwość” wzięcia udziału w przesłuchaniu nieletniego jego rodziców, opiekuna lub obrońcy należy rozumieć przeszkodę natury faktycznej, której w danym wypadku nie można pokonać np. choroba, pobyt w delegacji, znaczna odległość miejsca zamieszkania.

Przy wysłuchaniu nieletniego należy dążyć do zapewnienia mu pełnej swobody wypowiedzenia się. Wysłuchanie nieletniego powinno odbywać się w warunkach zbliżonych do naturalnych tj. w miejscu zamieszkania lub szkole (art. 19 u.p.n.). Policja powinna ograniczyć się do jednokrotnego przesłuchania nieletniego, chyba, że ujawnione zostaną nowe okoliczności w sprawie i kolejne przesłuchanie nieletniego będzie niezbędne.

Pouczenia, jakie obowiązany jest przekazać policjant przesłuchujący nieletniego.

- co mu się zarzuca (art.308 § 2 k.p.k)
- informuje nieletniego sprawcę czynu karalnego, o jego prawach i obowiązkach wynikających z art. 74 § 1 i 2 k.p.k. oraz o prawie do składania wyjaśnień, prawie do odmowy odpowiedzi na poszczególne pytania bez podania powodów oraz prawie odmowy wyjaśnień (art.175 § 1 k.p.k).

Uprawnienia nieletniego sprawcy czynu karalnego.

- prawo do składania wyjaśnień,
- w postępowaniu przygotowawczym złożenie wyjaśnień na piśmie w przypadku, gdy nieletni będzie wolał opisać zdarzenie niż o nim mówić (art.176 § 1 k.p.k.),

- korzystanie z pomocy obrońcy,
- odmowa składania wyjaśnień lub odmowa odpowiedzi na pytania,
- składanie wniosków o dokonanie czynności w postępowaniu,
- złożenie zażalenia na czynności naruszające jego prawa (art.38 § 1 u.p.n.),
- żądanie przesłuchania z udziałem ustanowionego obrońcy, którego niestawiennictwo nie tamuje przesłuchania (art., 300,301 k.p.k)

Obowiązki nieletniego sprawcy czynu karalnego:

- poddać się oględzinom zewnętrznym ciała lub innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała; wolno także w szczególności od nieletniego pobrać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom (art.74 § 2 pkt. 1 k.p.k).
- poddać się niezbędnym dla postępowania badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na jego ciele, z wyjątkiem chirurgicznych pod warunkiem, że dokonane są przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia z zachowaniem wskazań wiedzy lekarskiej i nie zagrażają zdrowiu nieletniego. W szczególności nieletni jest obowiązany przy zachowaniu tych warunków poddać się pobraniu krwi, włosów lub wydzielin organizmu (art.74 § 2 pkt 2 k.p.k.) .
- zobowiązany jest stawić się na każde wezwanie w toku postępowania karnego oraz zawiadomić organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni; w razie nie usprawiedliwionego niestawiennictwa nieletniego sprawcy czynu karalnego można zatrzymać i sprowadzić przymusowo (art. 75 § 1 i 2 kpk).
- jeżeli przebywa za granicą ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju w razie nieuczynienia tego pismo wysłane na ostatni znany adres w kraju albo, jeżeli adresu tego nie ma załączone do akt sprawy, uważa się za doręczone (art.138 kpk).
- jeżeli nieletni sprawca czynu karalnego, nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, pismo wysłane pod tym adresem w toku trwającego postępowania przygotowawczego uważa się za doręczone (art. 139 kpk).

3.5. Ujęcie i zatrzymanie nieletniego w Policynjnej Izbie Dziecka.

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich nie definiuje czynności „**ujęcia**” nieletniego przez Policję, ale rozgranicza tę czynność od czynności „zatrzymania” nieletniego.

Jako ujęcie nieletniego przez Policję należy rozumieć jego „**schwytnie**” na gorącym uczynku czynu zabronionego lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu czynu.

Prawo do ujęcia nieletniego „w razie potrzeby” przewiduje art. 37 § 1 u.p.n. Przepis ten reguluje działanie Policji w wypadkach „**nie cierpiących zwłoki**”. W celu zebrania i utrwalenia dowodów czynu karalnego nieletniego Policja może ująć nieletniego tylko wówczas, gdy zachodzi przypadek „nie cierpiący zwłoki”, a w szczególności gdy istnieje obawa ucieczki nieletniego, zatarcia dowodów winy. Po ujęciu nieletniego Policja zobowiązana jest niezwłocznie przekazać sprawę nieletniego sędziemu rodzinnemu (art.37 § 3 u.p.n.).

Ujęcie nieletniego w trybie art. 37 § 1 u.p.n musi mieć związek z popełnieniem przez niego czynu karalnego tj. przestępstwa, przestępstwa skarbowego albo wykroczenia wymienionego w Ustawie (patrz pkt. 2.3 przewodnika).

Z ujęcia nieletniego policjant sporządza notatkę urzędową zawierającą opis przyczyn i okoliczności ujęcia, w tym szczególnie czas i miejsce oraz informację o pouczeniu nieletniego o prawie złożenia zażalenia.

Do ujęcia nieletniego ma również prawo każdy, kto schwyta go na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości. Nieletniego ujętego należy niezwłocznie przekazać Policji.

Jeżeli nie występują przesłanki do zatrzymania nieletniego w Policynjnej Izbie Dziecka, winien on być – po dokonaniu zgodnie z przesłankami u.p.n. czynności z jego udziałem – niezwłocznie przekazany rodzicom lub opiekunom, od których należy uzyskać pisemne potwierdzenie przejęcia nieletniego.

W Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 15 września 2000r wprowadzono zapis mówiący o możliwości **zatrzymania przez Policję, a następnie**

umieszczeniu nieletniego w Policijnej Izbie Dziecka. Zatrzymania nieletniego w policyjnej izbie dziecka dokonuje tylko Policja.

Policja może umieścić w tej izbie tylko takiego nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełnił czyn karalny w sytuacji, gdy występuje przynajmniej jedna z trzech przesłanek:

- a) uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego,
- b) uzasadniona obawa zatarcia śladów czynu,
- c) niemożliwość ustalenia tożsamości nieletniego.

Uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego zachodzi wtedy, gdy podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez nieletniego opiera się na faktach, dowodach, a co najmniej poszlakach.

Jeżeli istnieją okoliczności, w których zachodzi konieczność dokonania z udziałem nieletniego **czynności nie cierpiących zwłoki**, a przed rozpoczęciem tych czynności brak jest podstaw do zatrzymania nieletniego. Policja doprowadza go do jednostki, albo – w miarę potrzeby – może dokonać czynności w miejscu jego zamieszkania.

Jeżeli nie znajdą przesłanki do zatrzymania nieletniego, po zakończeniu czynności dokonanych z jego udziałem poza miejscem zamieszkania, należy go przekazać rodzicom lub opiekunom.

W przypadku, gdy decyzję o zwolnieniu nieletniego podjęto podczas jego pobytu w Policijnej Izbie Dziecka, przekazanie nieletniego dokonuje się w obecności rodziców lub opiekuna prawnego.

Obowiązki policjanta związane z procedurą zatrzymania nieletniego.

- zatrzymanego nieletniego informuje się natychmiast o przyczynach zatrzymania i prawie do złożenia zażalenia,
- nieletniego poucza się o jego uprawnieniach i obowiązkach,
- z zatrzymania nieletniego sporządza się protokół, a jeden jego egzemplarz otrzymuje nieletni za pokwitowaniem odnotowanym na oryginale protokołu. Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów o zatrzymaniu,

- o zatrzymaniu nieletniego należy niezwłocznie, nie później niż w ciągu **24** godzin od chwili zatrzymania, zawiadomić właściwy sąd rodzinny.

Zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić i przekazać rodzicom lub opiekunom, jeżeli:

- ustala przyczyna zatrzymania,
- polecił to sąd rodzinny albo prokurator,
- w ciągu **72** godzin od chwili zatrzymania nie ogłoszono nieletniemu postanowienia o umieszczeniu w schronisku dla nieletnich lub tymczasowym umieszczeniu w placówce opiekuńczo wychowawczej lub tymczasowym aresztowaniu.

Algorytm

postępowania dyrektora w przypadku gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole.

1. Funkcjonariusz Policji **przedstawia** dyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymację służbową.
2. Dyrektor **zapisuje** dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
3. Policjant **informuje** dyrektora o przyczynie zatrzymania ucznia.
4. Pedagog szkolny **sprowadza** nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje wymienionego o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
5. Policja **informuje** rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonywanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu Policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
6. Dyrektor szkoły **informuje** telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez Policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego **sporządza** pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.
7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchaniu nieletniego, dyrektor **wyznacza** nauczyciela, pedagoga szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce Policji.

8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru **przekazuje** nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu Policja **odwozi** ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
9. W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego w Policijnej Izbie Dziecka policjant **informuje** o tym rodziców, pedagoga szkolnego.

Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego – ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

Do podejmowania działań na terenie szkoły Policję uprawniają niżej wymienione przepisy prawa :

- a.) u.p.n. art. 4§ 1 i 2 . art., 37 § 1 i 2, art. 40 § 1 – 7,
- b.) k.p.k. w zakresie zbierania, utrwalania i przeprowadzania dowodów, ze zmianami przewidzianymi w u.p.n. (art. 20),
- c.) Ustawa o Policji art. 14 ust.1.

Złożenie zawiadomienia do organów Policji o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego lub przejawach jego demoralizacji obliguje Policję do podjęcia czynności zgodnych z przepisami Kodeksu postępowania karnego i Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich tj.:

- a.) sporządzenia protokołu z zawiadomieniem,
- b.) zebrania i utrwalenia dowodów w wypadkach nie cierpiących zwłoki, na podstawie art. 37 § 1 u.p.n,
- c.) ujęcia nieletniego, o czym stanowi art. 37 § 1 u.p.n.

Przepis Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich w art. 37 § 1 upoważnia Policję do dokonania **czynności w wypadkach nie cierpiących zwłoki**, a zwłaszcza do:

- przesłuchania nieletniego przez Policję,
- przesłuchania świadków przez Policję,
- ujęcie nieletniego i umieszczenie w Policijnej Izbie Dziecka.

Policja podejmuje działania w sytuacjach nie cierpiących zwłoki tylko wówczas, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia przez nieletniego czynu karalnego oraz

niezbędne jest zabezpieczenie śladów i dowodów przestępstwa czy wykroczenia, z uwagi na niebezpieczeństwo ich utraty lub zniekształcenia.

Policyjna Izba Dziecka.

W PID umieszcza się nieletniego pomiędzy **13 a 17 rokiem życia**, o ile zachodzi podejrzenie, że jest sprawcą czynu karalnego, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego. Pobyt nieletniego w Policijnej Izbie Dziecka nie może przekroczyć **72** godzin.

Czas zatrzymania, od którego liczy się **72** godzinny okres pozbawienia nieletniego swobody poruszania się i dysponowania swoją osobą liczy się od chwili zatrzymania go przez funkcjonariusza Policji.

Pogotowie Opiekuńcze.

Do ww. placówki przyjmuje się dziecko, które ukończyło **3 rok życia i nie ukończyło 18 lat** - w sytuacjach wymagających natychmiastowej opieki, gdy nie jest możliwe niezwłoczne przekazanie nieletniego rodzicom (opiekunom).

Przypadki, w których dziecko przyjmowane jest do pogotowia opiekuńczego:

- uciekinier z domu, zakładu wychowawczego (nie poprawczego), domu dziecka,
- aktualnie pozostaje bez opieki rodziców, opiekunów (rodzice nieobecni, odmawiają przyjęcia dziecka , nietrzeźwi),
- w terminie nie powróciło z przepustki udzielonej w placówce opiekuńczej lub wychowawczej.

Dom Małego Dziecka.

Dzieci do **lat 3** przewozi się do najbliższego **domu małego dziecka** jedynie karetką medyczną w obecności lekarza w sytuacjach nagłych i drastycznych, gdy wiemy, że dobro dziecka jest zagrożone.

Izba Wytrzeźwień.

Umieszczenie nieletniego w izbie wytrzeźwień dokonuje się w przypadkach:

- nieletni będąc pod wpływem alkoholu swoim zachowaniem dawał powód do zgorszenia w miejscu publicznym lub zakładzie pracy (nauki) albo znajdował się w okolicznościach zagrażających jego życiu lub zdrowiu albo życiu lub zdrowiu innych osób,
- niemożliwym okazało się doprowadzenie go do miejsca zamieszkania lub pobytu,
- okazał się sprawcą czynu karalnego ale stan odurzenia wyklucza umieszczenie go w Policynjnej Izbie Dziecka,
- został zatrzymany w innych okolicznościach ale stan nietrzeźwości wyklucza umieszczenie go w pogotowiu opiekuńczym.

Nieletni pozostaje do wytrzeźwienia na okres nie dłużej niż **24** godziny. O umieszczeniu nieletniego w izbie wytrzeźwień zawiadamia się rodziców lub opiekunów oraz sąd rodzinny.

IV. POSTĘPOWANIE DYREKCJI SZKOŁY W PRZYPADKU UJAWNIEŃ UCZNIĄ ZAGROŻONEGO DEMORALIAZCJĄ I PRZESTĘPCZOŚCIĄ.

Szkoła jest miejscem, gdzie występują nieomal wszystkie nurtujące młodzież problemy i związane z tym zagrożenia.

Dlatego też szkoła zobowiązana jest do wczesnego rozpoznania niedostosowania społecznego i podejmowania stosownych działań profilaktycznych, wychowawczych, a w przypadkach uczniów niedostosowanych – działań resocjalizacyjnych.

Właściwa reakcja wychowawcy, pedagoga, dyrektora na zaistniałe sytuacje zagrożenia oraz powiadomienie w razie potrzeby stosownych instytucji mogą w istotnym stopniu zwiększyć skuteczność oddziaływań.

Do podejmowania działań interwencyjnych przez szkołę w sytuacjach kryzysowych zobowiązuje **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami.**

§ 9 stanowi: "Szkoła i placówki podejmują działania interwencyjne polegające na powiadamianiu rodziców i Policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności, gdy dzieci i młodzież używają, posiadają lub rozprawdzają środki, o których mowa w § 1 cytowanego rozporządzenia."

§ 10 rozporządzenia zobowiązuje szkoły i placówki do opracowania, strategii działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych, wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. W sytuacjach szczególnych zagrożeń np. związanych ze środkami odurzającymi, psychotropowymi nauczyciele zobligowani są do procedury postępowania w sytuacjach szczególnych z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencję.

4.1.

Algorytm postępowania pedagoga szkolnego w sytuacji ujawnienia ucznia zagrożonego demoralizacją.

Procedura ta dotyczy przypadku, gdy uczeń, który nie ukończył 18 lat używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji (naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnianie czynu zabronionego, systematycznego uchylania się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych) **pedagog szkolny** powinien podjąć następujące czynności:

1. **Poinformować** o zaistniałym fakcie dyrekcję szkoły.
2. Pedagog szkolny **wzywa** do szkoły rodziców, prawnych opiekunów ucznia i informuje ich o problemach wynikających z zachowania ucznia.
3. W obecności ucznia i rodziców pedagog szkolny **przeprowadza** rozmowę wychowawczą,

zobowiązuje ucznia do poprawnego zachowania, a rodziców do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.

4. W przypadku braku zainteresowania ze strony rodziców do współpracy ze szkołą na rzecz ich dziecka i brakiem poprawy w zachowaniu ucznia, szkoła pisemnie **powiadamia** o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).

4.2.

Algorytm

postępowania dyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie placówki oświatowej.

Podstawy prawne.

W **art.4. § 1. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich** sprecyzowano, że „każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, szczególnie naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawiania nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, **ma społeczny obowiązek** odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.”

§ 2. „Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, **ma społeczny obowiązek zawiadomić** o tym sąd rodzinny lub Policję”.

§ 3. „Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz **przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.**”

Z treści art. 4 & 3 u.p.n. wynika, że instytucje państwowe (szkoła) i organizacje społeczne mają nie tylko obowiązek zawiadomić o popełnionym przez nieletniego czynie

karalnym **ściganym z urzędu**, ale mają też obowiązek przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa czynu, który popełnił nieletni.

Czynnościami tymi będzie, więc:

- **zabezpieczenie** miejsca popełnienia czynu,
- **niedopuszczenie** w to miejsce osób postronnych i ewentualne ustalenie świadków zdarzenia,
- niezwłoczne **zawiadomienia** sądu rodzinnego lub Policji (obowiązek ten spoczywa na kierownictwie danej instytucji państwowej czy organizacji).

Przez pojęcie „ściganie z urzędu” – należy rozumieć sytuację, w której oskarżyciel publiczny lub organ Policji po otrzymaniu wiadomości o popełnieniu przestępstwa wszczyna postępowanie karne z własnej inicjatywy, niezależnie od woli pokrzywdzonego, a nawet wbrew jego woli.

Wybrane kategorie przestępstw z Kodeksu karnego ścigane z urzędu.

art. 158 § 1 udział w bójce lub pobiciu – **bójka** to starcie co najmniej trzech osób, z których każda występuje w podwójnej roli: napastnika i napadniętego – ze świadomością, że zajście naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, uszkodzenie czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia. Udział w bójce lub pobiciu to nie tylko bezpośrednie w nich uczestnictwo w postaci zadawania razów, lecz także zachęcanie słowne, czy stwarzanie warunków ułatwiających ich rozwinięcie się np. zgaszenie światła, zamknięcie drzwi pomieszczenia, przetrzymywanie ofiary, podawanie niebezpiecznych przedmiotów.

art. 200 kto doprowadza małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej – przestępstwo to ma miejsce gdy dochodzi do kontaktu cielesnego małoletniego z osobą podejmującą z nim czynności seksualne. Zgoda małoletniego nie ma znaczenia dla istoty czynu. Stosunek cielesny dwóch osób w wieku poniżej 15 lat nie stanowi przestępstwa z art. 200.

art. 207 znęcanie się - to działanie lub zaniechanie polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dolegliwych cierpień moralnych, powtarzających się albo jednorazowych, lecz intensywnych i rozciągniętych w czasie (bicie, grożenie, znieważanie, niszczenie mienia, odmawianie pożywienia czy leczenia osobie chorej).

art. 222 naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza – bezpośredni zamach na osobę powołaną do ochrony porządku publicznego. Czyn występuje, gdy ma związek z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych.

art. 240 § 1 nie zawiadomienie o przestępstwie – **każdy** kto dowiedział się o przestępstwie ściganym z urzędu, ma **społeczny obowiązek** zawiadomienia o nim odpowiednich organów. **Obowiązek prawny** zawiadomienia spoczywa jedynie na instytucjach państwowych i samorządowych. Są kategorie przestępstw, w przypadku których powinność staje się powszechnym obowiązkiem prawnym, którego niedopełnienie jest zagrożone karą np. zabójstwo, szpiegostwo, zamach stanu, sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa katastrofy, wzięcie zakładnika, ludobójstwo itd.

art. 245 wywieranie wpływu na świadka, biegłego lub tłumacza – jest to użycie przemocy lub groźby w celu skłonienia do cofnięcia skargi lub wpłynięcia na złożone zeznania, wyjaśnienia, opinię i tłumaczenie.

art. 270 podrabianie dokumentów – polega na podrobieniu lub przerobieniu dokumentu w celu użycia za autentyczny. Jest nim także używanie takiego dokumentu jako autentycznego. Określenie dokumentu należy rozumieć szeroko; jest nim np. dowód osobisty, prawo jazdy, legitymacja, świadectwo szkolne, pokwitowanie, numerek do szatni.

art. 278 kradzież - polega na zabraniu cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia.

art. 279 § 1 kto kradnie z włamaniem – polega na zaborze cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia, po uprzednim usunięciu zabezpieczenia pomieszczenia, w którym kradziona rzecz się znajduje.

art. 280 rozbój – jest przestępstwem skierowanym przeciwko osobie i przeciwko mieniu. Jego istota polega na zabraniu cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia przy

zastosowaniu przemocy wobec osoby, na groźeniu jej natychmiastowym użyciem lub na doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności.

art. 281 kradzież rozbójnicza – sprawca przestępstwa używa przemocy wobec osoby lub grozi jej natychmiastowym użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, aby utrzymać się w posiadaniu zabranej rzeczy.

art. 282 wymuszenie rozbójnicze – jest przestępstwem skierowanym przeciwko mieniu, a jednocześnie przeciwko osobie. Polega na zmuszeniu innej osoby – za pomocą groźby - do rozporządzania własnym lub cudzym mieniem. Sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

art. 284 przywłaszczenie – jest to bezprawne włączenie przez sprawcę cudzej rzeczy ruchomej do swojego majątku i rozporządzanie nią jak własną, bez zamiaru zwrócenia jej właścicielowi.

art. 286 oszustwo – jest to doprowadzenie osoby do niekorzystnego rozporządzania mieniem przez wprowadzenie jej w błąd albo wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego rozumienia przedsiębranego działania.

Algorytm podstawowych czynności dla dyrektora lub pedagoga szkolnego.

1. **Przyjąć** do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. **Odnotować** godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
2. **Zapewnić**, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
3. Bez zbędnej zwłoki **sprawdzić** w dostępny sposób wiarygodność informacji.
 - a.) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków **uwiarygodnić** informację,
 - b.) **sprawdzić**, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
 - c.) w rozmowie z pokrzywdzonym **ustalić** liczbę sprawców i ich dane personalne,
 - d.) **nie nagłaśniać zdarzenia.**

4. W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, **zatrzymać** do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów).
 - a) konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. W przypadku zakończenia zajęć, o fakcie zatrzymania bezwzględnie należy **powiadomić** rodziców lub opiekunów prawnych. W trakcie prowadzenia zajęć szkolnych z powiadomieniem należy poczekać do przyjazdu Policji. Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu **spowodować**, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia Policji,
 - b) jeżeli sprawców jest kilku, w miarę możliwości należy **umieścić** ich w oddzielnych pomieszczeniach,
 - c) ofiarę należy **odizolować** od sprawców,
 - d) **udzielić wsparcia** psychologicznego osobom pokrzywdzonym w zdarzeniu, jeśli sytuacja tego wymaga.
5. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa **należy je zabezpieczyć**:
 - a) **pozostawić** w miejscu znalezienia, zabezpieczając przed przemieszczeniem, zniszczeniem, nakrywając je czymś i pilnując,
 - b) **zapewnić**, by przedmioty te nie były dotykane, a gdy istnieje potrzeba ich przemieszczenia, starać się chwycić je w jednym miejscu (jak najmniej typowym) i zapamiętać miejsce uchwycenia.
6. **Odnotować** personalia uczestników i ewentualnych świadków zdarzenia.
7. **Powiadomić** o zdarzeniu Policję
8. **Wykonać** ewentualne czynności zalecone przez przyjmującego zgłoszenie policjanta.

Zakazy:

- Nie należy „na własną rękę” wyjaśniać przebiegu zdarzenia, a zwłaszcza konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania, itp.
- **Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.**

4.3. Wybrane kategorie przestępstw z Kodeksu karnego ścigane na wniosek pokrzywdzonego.

Algorytm postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.

Ściganie na wniosek pokrzywdzonego – w tym przypadku wszczęcie postępowania przez Policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.

Wybrane kategorie przestępstw ściganych na wniosek pokrzywdzonego.

Jeżeli nieletni popełni przestępstwo ścigane na wniosek, a pokrzywdzony odmawia złożenia wniosku o ściganie, to Policja przekazuje zebrane materiały sprawy do Sądu Rodzinnego celem wszczęcia postępowania o demoralizację.

W przypadku ucznia – małoletniego wniosek składa przedstawiciel ustawowy tj. rodzic albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje (art.51 § 2 k.p.k).

Wniosek o ściganie karne może złożyć pokrzywdzony, który musi być pełnoletni, tj. mieć ukończone 18 lat i poczytalny. W przeciwnym razie w jego imieniu wystąpić może przedstawiciel ustawowy.

art. 288 § 1 i 2 zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy – przestępstwem jest zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie cudzej rzeczy niezdatną do użytku.

art. 190 § 1 groźby karalne – przestępstwo to polega na grożeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę najbliższych w taki sposób, że mogła się ona obawiać urzeczywistnienia zapowiedzi, co kępowało jej swobodę działania.

art. 197 zgwałcenie – polega na doprowadzeniu innej osoby – przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem – do obcowania płciowego tj. klasycznego spółkowania, a także stosunku oralnego, analnego, kontaktu homoseksualnego.

Algorytm postępowania dyrektora i pedagoga szkolnego.

1. **Przyjąć** do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
2. **Odnotować godzinę** zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
3. **Zapewnić** w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
4. Bez zbędnej zwłoki **sprawdzić** w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
 - a) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków **uwiarygodnić informację**,
 - b) sprawdzić, **czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły** oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
 - c) **nie nagłaśniać** zdarzenia.
5. **Powiadomić** rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, zrelacjonować im zdarzenie i uzgodnić z nimi, czy będą chcieli zgłosić sprawę Policji.
5. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich **poinformować**, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.

Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:

- w ramach uprawnień statutowych **szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane regulaminem szkolnym**,
- w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej

demoralizacji, **szkoła powinna sporządzić na tą okoliczność wystąpienie do sądu rodzinnego lub Policji,**

4.4. Wybrane kategorie przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego.

Istota trybu ścigania z oskarżenia prywatnego polega na tym, że pokrzywdzony może wnieść skargę bezpośrednio do sądu. Skarga powinna być złożona w formie pisemnej w dwóch egzemplarzach. Poza tym pokrzywdzony jest zobowiązany wpłacić do kasy sądu rejonowego zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania.

Pokrzywdzony może też skorzystać z pomocy Policji, która na jego żądanie przyjmie ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpieczy dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.

Sędzia rodziny w przypadku wszczęcia postępowania o czyn ścigany z oskarżenia prywatnego nie jest uzależniony od oskarżyciela prywatnego.

Wszczyła postępowanie z oskarżenia prywatnego tylko wówczas, gdy wymaga tego interes społeczny albo wzgląd na wychowanie nieletniego lub ochrona pokrzywdzonego.

Wszczęte postępowanie objęte jest wówczas ściganiem z urzędu.

Jeżeli funkcjonariusz Policji w trakcie przyjmowania ustnej skargi od pokrzywdzonego stwierdzi, że interes społeczny wymaga zmiany trybu ścigania, przesyła protokół przyjęcia ustnej skargi do sędziego rodzinnego wraz z wnioskiem o objęcie ściganiem z urzędu.

„Interes społeczny” – to hasło, pod którym kryje się szereg okoliczności, które mają wpływ na zmianę trybu ścigania sprawcy tj. np. szczególna sytuacja pokrzywdzonego, gdy jest osobą starszą, niedołązną, chorą lub sprawca czynu karalnego był wcześniej notowany przez Policję, współdziałał w grupie przestępczej, czy też ze względu na charakter przestępstwa popełnionego z pobudek chuligańskich, chęci zemsty, poniżenia pokrzywdzonego.

W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego stosuje się algorytm obowiązujący przy przestępstwach ściganych na wniosek pokrzywdzonego.

Szkoła niezależnie od woli pokrzywdzonego sporządza pisemne wystąpienie do Sądu rodzinnego w sprawie ucznia – nieletniego sprawcy czynu, który swoim zachowaniem wykazuje symptomy demoralizacji.

Przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego.

art. 217 § 1 naruszenie nietykalności cielesnej – polega na naruszeniu nietykalności cielesnej człowieka poprzez uderzenie, kopnięcie, popchnięcie, przewrócenie, pociągnięcie za włosy, oblanie wodą lub nieczystościami, zrzucenie nakrycia głowy, plucie w twarz itp. Przestępstwo to nie wiąże się jednak z narażeniem zdrowia na szwank, nie jest uszkodzeniem ciała lub rozstroju zdrowia.

art. 212 § 1 zniesławienie – polega na przekazywaniu innej osobie lub grupie osób, ustnie bądź pisemnie, drukiem lub za pomocą środków masowej informacji wiadomości, które mogą poniżyć pokrzywdzonego w opinii publicznej.

art. 157 zwykle i lekkie uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia – spowodowanie zmian w organie ciała, które zakłócają jego normalne funkcjonowanie, utrudniając lub wręcz uniemożliwiając wykonywanie zwykłych, typowych, codziennych czynności. Rozstrój zdrowia - są to zmiany chorobowe o charakterze czynnościowym, fizjologicznym (np. złe funkcjonowanie nerki w wyniku pobicia). Gdy naruszenie czynności narządu ciała trwa nie dłużej jak 7 dni, mamy do czynienia z lekkim naruszeniem czynności ciała lub rozstrojem zdrowia. Kryterium podziału na średnie i lekkie przestępstwa stanowi długość trwania rozstroju.

art. 216 § 1 zniewaga – zachowanie wyrażające pogardę dla innej osoby. Zwykle wyraża się w formie epitetu słownego, dokonane pisemnie, wizerunkiem, obelżywym gestem, działaniem, a nawet zaniechaniem

Algorytm postępowania w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia będącego pod wpływem alkoholu.

1. **Odizolować** ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
2. W przypadku, gdy swoim zachowaniem i stanem zdrowia stwarza zagrożenie dla swojego

życia lub zdrowia innych osób należy **wezwać** lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości i udzielenia pomocy medycznej.

3. **Powiadomić** telefonicznie rodziców i zobligować ich do odebrania dziecka ze szkoły.
4. **Ustalić** źródło pochodzenia alkoholu.
5. **Ustalić** świadków mających związek ze zdarzeniem.
6. **Powiadomić** Policję w przypadku, gdy stan zdrowia, zachowanie nieletniego i zaistniała sytuacja dają powody do interwencji Policji.
7. Policjanci mogą dokonać badania stanu trzeźwości nieletniego, w przypadku stwierdzenia w wydychanym powietrzu stężenia alkoholu powyżej 0,25 mg w 1 dm³. Policja może przewieźć nieletniego do izby wytrzeźwień lub w przypadku jej braku, do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych. O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców.
8. W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich **uzgodnić** sposób załatwienia sprawy.

Podstawa prawna.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, art. 14, art. 40.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Algorytm postępowania w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia, którego zachowanie wskazuje na użycie środka odurzającego.

1. **Odizolować** ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
2. **Zapewnić** w razie potrzeby pomoc lekarską.
3. **Powiadomić** rodziców i zobligować ich do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły.
4. **Zawiadomić** Policję w przypadku niemożności kontaktu z rodzicami lub ze względu na zachowanie i stan zdrowia ucznia.
5. Z zachowaniem bezpieczeństwa **zabezpieczyć** ewentualne komponenty, narzędzia i miejsce zdarzenia.
6. **Ustalić** świadków mających związek ze zdarzeniem.
7. W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich **ustalić** sposób załatwienia sprawy.

W przypadku ujawnienia na terenie szkoły osób zajmujących się sprzedażą środków narkotycznych należy niezwłocznie powiadomić o tym Policję, bez nagłaśniania tego w środowisku szkolnym.

Zgodnie z przepisami Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. w Polsce karalne jest:

- **posiadanie** każdej ilości środka odurzającego lub substancji psychotropowej,
- **wprowadzanie** do obrotu,
- **udzielanie** innej osobie, **ułatwianie** lub umożliwianie ich użycia oraz **nakłanianie** do użycia,
- **wytwarzanie i przetwarzanie** środków odurzających.

UWAGA!

W przypadku stwierdzenia, że pokrzywdzonym wyniku przestępstwa jest uczeń szkoły przebywający na jej terenie, a sprawcą zdarzenia jest osoba dorosła, należy bezwzględnie i niezwłocznie powiadomić Policję oraz opiekunów prawnych.

Wyjaśnienie niektórych pojęć i przykłady podstawowych rodzajów przestępstw i wykroczeń.

Wykroczenie przeciwko mieniu - np. kradzież, przywłaszczenie mienia o wartości do 250 zł albo zniszczenie, uszkodzenie, uczynienie niezdatnym do użytku mienia, które spowodowało stratę w kwocie do 250 zł;

Przestępstwo przeciwko mieniu - np. kradzież, przywłaszczenie mienia o wartości przekraczającej 250 zł albo zniszczenie, uszkodzenie, uczynienie niezdatnym do użytku mienia, które spowodowało stratę w kwocie **przekraczającej 250 zł**;

Wartość nie jest istotna w przypadku przestępstwa związanego z rozbojem, kradzieżą rozbójniczą, wymuszeniem rozbójniczym, oszustwem.

Sposoby rozpoznawania niektórych czynów - objaśnienie nazw.

Kradzież - sprawca zabiera czyjąś rzecz, pieniądze z ławki, tornistra, kieszeni.

Kradzież rozbójnicza - sprawca kradnie jakąś rzecz, a gdy pokrzywdzony chce mu ją odebrać używa wobec niego przemocy lub grozi mu użyciem przemocy albo doprowadza go do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Istotą jest to, że elementy przemocy lub groźby występują po dokonaniu kradzieży i służą utrzymaniu skradzionej rzeczy w posiadaniu sprawcy.

Robój - najbardziej rozpowszechnionym jego przykładem jest napad na pokrzywdzonego. Użycie wobec niego przemocy (uderzenie, kopnięcie, popchnięcie), a następnie dokonanie kradzieży posiadanej przez niego rzeczy (np. pieniędzy). Przed dokonaniem kradzieży sprawca, zamiast czynnej napaści może grozić natychmiastowym użyciem przemocy np. „dawaj kasę, bo jak - nie, to dostaniesz.” Sprawca przed dokonaniem kradzieży może również doprowadzić ofiarę do nieprzytomności, np. odurzenie, bądź bezradności, np. upicie, podanie narkotyku z tym, że czynności te wykonywane są z zamiarem późniejszej kradzieży.

Przywłaszczenie - np. właściciel użycza innej osobie jakąś rzecz na określony czas, a ta nie oddaje jej w terminie i postępuje z nią jak właściciel (używa ją, użycza dalej, sprzedaje), właściciel daje komuś rzecz, aby przekazał ją w określone miejsce czy określonej osobie, a ten nie spełnia prośby i postępuje z rzeczą jak jej właściciel.

Oszustwo.

- 1) sprawca sprzedaje ofierze tombak wprowadzając go w błąd, że złoto to jest;
- 2) sprzedanie towaru II gatunku jako I gatunek;
- 3) ktoś ma jakąś rzecz, ale nie orientuje się, ile ta rzecz kosztuje. Sprawca znając faktyczną cenę rzeczy, chce oszukać tę osobę i „zarobić” na niej, celowo podaje zaniżoną wartość rzeczy i kupuje ją w podanej przez siebie cenie.

Pobicie - przy pobiciu występują przynajmniej 3 osoby, z czego jedna broni się, a dwie atakują.

Bójka - w bójce występują przynajmniej 3 osoby, z czego każda jest zarówno stroną atakującą jak i broniącą się.

Czyn lubieżny - doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej.

Inna czynność seksualna - np. zmuszenie innej osoby do samogwałtu, „miłości francuskiej” rozbieranie się przed sprawcą, uprawianie seksu na oczach sprawcy.

V. DODATEK - PRZEPISY DOTYCZĄCE UZYSKANIA KARTY ROWEROWEJ I MOTOROWEROWEJ W SZKOLE.

Procedurę uzyskiwania kart rowerowych i motorowerowych uregulowano w Ustawie z dnia 20.06.1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 106 z 1997 r. poz. 1086 z późniejszymi zmianami – tekst jednolity Dz. U. Nr 129 poz. 1444 z 2001 r.).

Wymagania dla ubiegających się o wydanie karty rowerowej lub motorowerowej.

Zgodnie z art. 96 ust. 1 ww. Ustawy, do kierowania rowerem i motorowerem przez osobę, która nie ukończyła 18 lat uprawnia odpowiednio:

- do kierowania rowerem - karta rowerowa, motorowerowa lub prawo jazdy,
- do kierowania motorowerem - karta motorowerowa lub prawo jazdy.

Uwaga!

Rowerem lub motorowerem może bez jakichkolwiek uprawnień kierować osoba, która ukończyła 18 lat życia.

Ustawa w art. 96 ust. 2 określa wiek minimalny, niezbędny do ubiegania się o wydanie karty rowerowej lub motorowerowej, i tak:

- 10 lat dla kart rowerowej,
- 13 lat dla karty motorowerowej.

Kierować rowerem wieloosobowym oraz przewozić na rowerze inną osobę może osoba, która ukończyła 17 lat i jeżeli nie jest pełnoletnia, posiada kartę rowerową, motorowerową lub prawo jazdy.

Kierować po jezdni wózkiem inwalidzkim poruszonym siłą mięśni kierującego może osoba, która ukończyła 13 lat i posiada kartę rowerową lub motorowerową.

Sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o wydanie kart rowerowych i motorowerowych.

W art. 109 ust. 4 Ustawy określono, że sprawdzenia kwalifikacji osób ubiegających się o wydanie kart rowerowych i motorowerowych mogą dokonywać:

- nauczyciel wychowania komunikacyjnego uprawniony przez dyrektora szkoły,
- policjant posiadający specjalistyczne przeszkolenie z zakresu ruchu drogowego,
- egzaminator.

Sprawdzenia kwalifikacji, o których mowa, dokonuje nauczyciel wychowania komunikacyjnego uprawniony przez dyrektora szkoły.

Wydawanie kart rowerowych i motorowerowych.

W myśl art. 97 ust. 2 i 2a karty rowerowe i motorowerowe wydawane są nieodpłatnie, a jedynymi organami uprawnionymi do wydawania kart rowerowych i motorowerowych są:

- kart rowerowych: dyrektorzy szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół ponadpodstawowych,
- kart motorowerowych: dyrektorzy gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół ponadpodstawowych.

Uwagi.

Uzyskiwanie uprawnień do kierowania rowerem lub motorowerem jest bardzo ważnym elementem wychowania komunikacyjnego dziecka.

Na wielką uwagę zarówno ze strony rodziców, jak i dyrektorów szkół zasługuje również fakt, że uczeń poruszający się rowerem lub motorowerem bez wymaganych przepisami uprawnień, który doznał obrażeń, nawet w drodze do i ze szkoły, nie podlega ubezpieczeniu. Praktyka dowodzi, że instytucje ubezpieczeniowe odmawiają wypłaty odszkodowań, słusznie twierdząc, że dziecko nie powinno poruszać się po drodze rowerem lub motorowerem bez uprawnień.

Literatura

- Góral R. Kodeks karny z komentarzem, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich 1998,
Korcył – Wolska M. Postępowania w sprawach nieletnich w Polsce, Zakamycze 2001,
Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich po nowelizacji z 15 września 2000,
Górecki P. Stachowiak S., Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Komentarz,
Wydanie II Zakamycze 2002,
Kodeks postępowania cywilnego po nowelizacji Lexis Nexis 2002,
Kudrelek J. Przesłuchanie w charakterze świadka osoby niepełnoletniej, WSP w Szczytnie,
Górecki P. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich – po nowelizacji, prokuratura
i Prawo 2001, nr 5,
Górecki P. Udział policji w postępowaniu nieletnich, Prokuratura i Prawo 1999, nr 3,
Hanausek T. Kryminalistyka – zarys wykładu. Wydanie III Zakamycze 2000.

**WYKAZ
ADRESÓW I TELEFONÓW
KOMEND MIEJSKICH I POWIATOWYCH
POLICJI
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

JEDNOSTKA	ADRES	UWAGI	TELEFON MIEJSKI
Komenda Wojewódzka Policji w Poznaniu ----- Wydział Prewencji KWP w Poznaniu	ul. Kochanowskiego 2a, 60-844 Poznań		(061) 84-744-11 84-742-99 (061) 84120- 50
KOMISARIATY SPECJALISTYCZNE			
Komisariat Kolejowy Policji Poznań- Główny	ul. Dworcowa 1 /peron IV/ 61-801 Poznań		(061) 86-651-21
Komisariat Wodny Policji w Poznaniu	ul. Serafitek 28 61-144 Poznań		(061) 87-707-37
Komisariat Lotniczy Policji Poznań - Ławica	ul. Bukowska 285 60-189 Poznań		(061) 86-816-50
Komenda Miejska Policji w Poznaniu -----	ul. Taborowa 22 66- 790 Poznań		(0-61) 85-722-22
Komisariat Policji Poznań- Grunwald	ul. Rycerska 2 60 - 346 Poznań		(061) 86-719-72
Komisariat Policji Poznań - Jeżyce	ul. Kochanowskiego 16 60-846 Poznań		(061) 84-122-12

Komisariat Policji Poznań - Nowe Miasto	ul. Polanka 24 61-131 Poznań	(061) 87-503-97
Komisariat Policji Poznań - Północ	oś. Przyjaźni 20 61-686 Poznań	(061) 84-135-22
Komisariat Policji Poznań - Stare Miasto	Al. Marcinkowskiego 31 61-745 Poznań	(061) 85-603-97
Komisariat Targowy Policji Poznań	ul. Śniadeckich 27 60-773 Poznań	(061) 86-580-71
Komisariat Policji Poznań - Wilda	ul. Chłapowskiego 12 61-504 Poznań	(061) 83-320-76
Komisariat Policji - Buk	ul. kpt. Wagnera 14 64-320 Buk	(061) 81-404-00
Komisariat Poznań - Czerwonak	ul. Gdyńska 30 62-004 Czerwonak	(061) 81-201-97
Komisariat Policji - Komorniki	ul. Stawna 17 a 62-052 Komorniki	(061) 81-076-97
Komisariat Policji - Kostrzyn Wlkp.	ul. Półwiejska 1 62-025 Kostrzyn Wlkp.	(061) 81-78-997
Komisariat Policji - Kórnik	ul. Poznańska 66 62-035 Kórnik	(061) 81-702-04
Komisariat Policji - Luboń	ul. Powstańców Wlkp. 42 62-031 Luboń	(061) 81-303-42
Komisariat Policji - Mosina	ul. Kolejowa 9 62-050 Mosina	(061) 81-324-44
Komisariat Policji - Murowana Goślina	ul. Mostowa 6 62-095 Murowana Goślina	(061) 81-22-297
Komisariat Policji - Pobiedziska	ul. Tysiąclecia 9 62-010 Pobiedziska	(061) 81-539-97
Komisariat Policji - Puszczykowo	ul. Poznańska 74 62-040 Puszczykowo	(061) 81-331-93 84-126-23
Komisariat Policji - Sęszew	ul. Poznańska 19 62-060 Sęszew	(061) 81-343-97 81-359-97

Komisariat Policji – Suchy Las	ul. Poziomkowa 62-002 Suchy Las		(061) 81-251-97
Komisariat Policji – Swarzędz	ul. Grudzińskiego 30a 62-020 Swarzędz		(061) 81-723-07
Komisariat Policji – Tarnowo Podgórne	ul. 23 Października 29 61-080 Tarnowo Podgórne		(061) 81-469-97
Komenda Powiatowa Policji Chodzież ----- Komisariat Policji Margonin	ul. Wiosny Ludów 14 64-800 Chodzież ul. Kościelna 14 64-830 Margonin		(0-67) 28-201-17 28-201-77 (067) 28-469-97 28-460-07
Komenda Powiatowa Policji Czarnków ----- Komisariat Policji – Krzyż Wlkp. Komisariat Policji – Trzcianka Komisariat Policji – Wieleń	ul. Kościuszki 89 64-700 Czarnków ul. Mickiewicza 48 64-761 Krzyż Wlkp. ul. Roosevelta 10 64-980 Trzcianka ul. Żymirskiego 16 64-730 Wieleń		(0-67) 25-520-31 25-520-35 (067) 25-640-07 (067) 21-634-00 21-636-36 (067) 25-613-07
Komenda Powiatowa Policji Gniezno ----- Komisariat Policji Czarniejewo Komisariat Policji – Kłecko Komisariat Policji Trzemeszno Komisariat Policji – Witkowo	ul. Jana Pawła II nr 2 62-200 Gniezno Pl. 21 Stycznia 62-250 Czarniejewo ul. Armii Poznań 3 62-270 Kłecko ul. 22 Stycznia 4 a 62-240 Trzemeszno ul. Kosynierów Mił. 14 62-425 Witkowo		(0-61) 42-629-93 42-617-30 (061) 42-730-97 (061) 42-700-07 (052) 426-03-01 (063) 27-781-77 27-782-96

Komenda Powiatowa Policji Gostyń	ul. Wrocławska 44 63 - 800 Gostyń		(0-65) 57-204-30 57-204-42
Komenda Powiatowa Policji Grodzisk Wlkp.	ul. 27 Stycznia 16 62-065 Grodzisk Wlkp.		(0-61) 44-461-01 44-467-77
Komenda Powiatowa Policji Jarocin	ul. Tadeusza Kościuszki 29 63-200 Jarocin		(0-62) 74-727-03
Komenda Miejska Policji Kalisz ----- Komisariat Policji Kalisz	ul. Jasna 1/3 62- 800 Kalisz ul. Kordeckiego 36 62-800 Kalisz		(0-62) 75-728-84 (062) 75-360-41
Komenda Powiatowa Policji Kępno	ul. Gen. Sikorskiego 8 63-600 Kępno		(0-62) 78-228-31 78-228-32/33,34/
Komenda Powiatowa Policji Koło ----- Komisariat Policji - Babiak Komisariat Policji - Dąbie Komisariat Policji - Kłodawa	ul. Sienkiewicza 14 62-600 Koło ul. Wiosny Ludów 11 62-620 Babiak ul. Łęczycka 68 62-660 Dąbie Pl. Wolności 16 62-650 Kłodawa		(0-63) 27-206-07 27-206-36 (0-63) 27-122-94 w. 3 (0-63) 27-194-90 (0-63) 27-301-51
Komenda Miejska Policji Konin Komisariat Policji - Konin Komisariat Policji - Rychwał Komisariat Policji - Sompolno	ul. Przemysłowa 2 62-510 Konin ul. Marii Dąbrowskiej 8 62-500 Konin ul. Sportowa 1 62-570 Rychwał ul. 11 Listopada 14 62-610 Sompolno		(0-63) 24-549-97 (0-63) 24-287-35 (0-63) 24-810-07 (0-63) 27-140-82

Komisariat Policji - Ślesin	ul. Polna 62-561 Ślesin		(0-63) 27-040-07
Komenda Powiatowa Policji Kościan	ul.ks.Józefa Surzyńskiego31 64-000 Kościan		(0-65) 51-270-01 51-270-92
Komenda Powiatowa Policji Krotoszyn	ul. Zdunowska 38 a 63-700 Krotoszyn		(0-62) 72-522-63 72-522-64
Komisariat Policji - Koźmin Wlkp.	ul. Sędziewskiego 1 63-720 Koźmin Wlkp.		(062) 72-160-07
Komenda Miejska Policji Leszno	ul. ks.Korcza 3 64-100 Leszno		(0-65) 52-088-00
Komenda Powiatowa Policji Międzychód	ul. J. Piłsudskiego 16 64-400 Międzychód		(0-95) 74-820-51
----- Komisariat Policji - Sieraków	ul. 8 Stycznia 16 64-410 Sieraków		(061) 29-526-39
Komenda Powiatowa Policji Nowy Tomyśl	ul. Piłsudskiego 37 64-300 Nowy Tomyśl		(0-61) 44-225-91
----- Komisariat Policji - Lwówek	ul. Kasztanowa 24 64-310 Lwówek		(0-61) 44-144-07
Komisariat Policji - Opalenica	ul. Zamkowa 1 a 64-330 Opalenica		(0-61) 44-772-20
Komisariat Policji - Zbąszyń	ul.17 Stycznia 1920r nr 60, 64-360 Zbąszyń		(0-61) 38-460-07
Komenda Powiatowa Policji Oborniki	ul. Piłsudskiego 54 64-600 Oborniki		(0-61) 29-602-55
----- Komisariat Policji - Rogoźno	ul Krzyżaniaka 4 64-610 Rogoźno		(067) 26-175-17

Komenda Powiatowa Policji Ostrów Wlkp. ----- Komisariat Policji Nowe Skalmierzyce	ul. Sienkiewicza 1 63-400 Ostrów Wlkp. ul Kaliska 29 63-460 Nowe Skalmierzyce		(0-62) 73-624-81 (062) 76-212-25
Komisariat Policji - Odolanów	ul. Sójki 1 63-430 Odolanów		(062) 73-312-51
Komisariat Policji - Raszków	ul. Ostrowska 26 63-440 Raszków		(062) 73-433-97
Komenda Powiatowa Policji Ostrzeszów ----- Komisariat Policji - Grabów n/Prosną	ul. Zamkowa 27 63-500 Ostrzeszów ul. Kolejowa 5 d 63-520 Grabów		(0-62) 73-020-66 73-025-18 (062) 73-05-007
Komenda Powiatowa Policji Piła	ul. Bydgoska 113 64-920 Piła		(067) 21-268-38
Komisariat Policji - Wyrzysku	Al. Wojska Polskiego 21 89-300 Wyrzysk		(067) 28-622-91 28-623-00
Komenda Powiatowa Policji Pleszew	ul. Kochanowskiego 6 63-300 Pleszew		(0-62) 74-229-12
Komenda Powiatowa Policji Rawicz	ul. Sienkiewicza 23 63-900 Rawicz		(0-65) 54-612-11
Komenda Powiatowa Policji Sępca	ul. Poznańska 13 62-400 Sępca		(0-63) 27-529-97

Komisariat Policji - Krajenka	ul. Domańskiego 9 77- 430 Krajenka		(067) 26-690-07
Komisariat Policji - Okonek	ul. Lipowa 44 a 64-965 Okonek		

Opracował:
Wydział Prezydialny KWP w Poznaniu